T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/664
KARAR NO : 2024/233
KARAR TR : 03/06/2024

ÖZET: Hatalı Kurumişleminden kaynaklanan ve tazminat istemine dayanak oluşturan işlemlerinhukuki denetimi adli yargı yerinde yapılan uygulamalara ilişkin maddi ve manevi tazminat davasının, görüm ve çözümünde ADLİ YARGININ görevli bulunduğu hk.

K A R A R

Davacı: M.U
Vekili : Av. A.A
Davalı: Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. M.G

I. DAVA KONUSU OLAY

1.Davacı vekili; müvekkilinin, yetiştirerek satmış olduğu ürün bedellerinden yapılmış olan tevkifatlar neticesinde 01/05/1995 tarihinden itibaren 7285184730 Bağ-Kur numarası ile 2926 sayılı Kanun kapsamında Tarım Bağ-Kur sigortalısı olarak tescil edildiğini, müvekkilinin emeklilik koşulları oluştuğu halde kurum tarafından emeklilik işlemlerinin yapılmadığını, bunun üzerine davalı aleyhine hizmet tespiti ve emekli maaşının bağlanması için dava açıldığını ve İzmir 2. İş Mahkemesinin 22/07/2019 tarih ve E.2016/76, K.2019/403 sayılı kararı ile; *" 7285184730 Bağ ve 30502910156 T.C.kimlik numaralı davacı M.U 'nun: Uyuşmazlık konusu olan 1.1.1996 – 31.3.1997 ve 1.1.2002 – 6.4.2011 tarihleri arasında da 2926 ve 5510 sayılı Yasanın 4/b-4 maddesi kapsamında Tarım Bağ-Kur sigortalısı sayılması gerektiğinin tespitine, Buna göre, 2926 sayılı Kanunun 2.8.2003 tarihli, 4956 sayılı Kanunun Geçici 3.maddesi hükmü delaletiyle; 1479 sayılı Yasanın 4759 sayılı Yasa ile değişik Geçici 10.maddesinin ikinci fıkrasının (b) maddesi uyarınca, prim borcunu ödediği 26.8.2013 tarihini takip eden ay başı olan 1.9.2013 tarihinden itibaren yaşlılık aylığına hak kazandığının tespitine..."* karar verildiğini ve bukararın da Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 15/06/2021 tarih ve E.2020/9622, K.2021/8281 sayılı kararı ile onanarak kesinleştiğini, davalı Kurumun müvekkili lehine kesin hüküm olmasına rağmen 01/09/2013 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlamadığını vebu konuda yapılan başvuruya da olumsuz yanıt verdiğini ileri sürerek, davalı Kurumun 17/08/2021 tarih 29555535 sayılı işleminin iptali ile 10.000 TL maddi, 25.000 TL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. İzmir 9. İş Mahkemesi 13/07/2023 tarih ve E.2021/285 sayılı kararı ile, davacının maddi ve manevi tazminat talebinin dosyadan tefriki ile ayrı bir esasa kaydedilmesine karar vermiştir. Tazminat istemi, mahkemenin E.2023/377 sayılıdosyasınakaydedilmiştir.

3. Davalı Kurumun 17/08/2021 tarih 29555535 sayılı işleminin iptali yönünden ise; İzmir 9. İş Mahkemesi 13/07/2023 tarih ve E.2021/285, K.2023/314 sayılı kararı ile, *"Davacının davasının kabulüne, Davalı Kurumun 17/08/2021 tarih 29555535 sayılı işleminin iptaline"* karar vermiş, karara karşı istinafbaşvurusunda bulunulması üzerine, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesinin 05/12/2023 tarih ve E.2023/2416, K.2023/2998 sayılı kararı ile istinaf talebinin esastan reddine karar verilmiş ancak, kararhenüz kesinleşmemiştir.

4. **İzmir 9. İş Mahkemesi 13/07/2023 tarih ve E.2023/377, K.2023/313 sayılı kararı**ile, *"hizmet kusurundan kaynaklı uyuşmazlığın idari yargı yerinde çözümü gerektiği"* gerekçesiyle görevsizlik nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiş, bu karar istinaf edilmeksizinkesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

> *"...Davalı SGK Başkanlığı bir kamu tüzel kişisidir. Kamusal kurallar çerçevesinde faaliyet göstermekte olup eylem ve işlemleri de kamusal niteliktedir ve kamu hizmeti kavramı çerçevesindedir. Davada ileri sürülüş ve olayın gerçekleşme biçimine göre, davanın anılan davalıya yöneltilmesinin nedeni de hizmet kusurudur. Kamu hizmetinin görülmesi sırasında ve hizmet kusurundan doğan zararların gideriminde idari yargı görevlidir. (2577 sayılı İYUY. m.2)*
>
> *Görev sorunu, kamu düzenine ilişkin olup açıkça veya hiç ileri sürülmese bile yargılamanın her aşamasında mahkemelerce kendiliğinden gözetilir.(HMK 114)*
>
> *İdari eylem ve işlemlerden doğan uyuşmazlıklar bakımından genel görevli yargı yeri idare mahkemeleridir. Adli yargı yerleri ancak özel düzenlemelerin varlığı halinde, idarenin eylem ve işlemlerinden doğan uyuşmazlıkları çözümlemekle görevlidirler.*
>
> *Kural olarak idarenin zarar doğuran her türlü eylem ve işleminden doğan zararlar idari*

yargı yerinde dava konusu yapılmaktadır. Somut olay da bu genel kuralın istisnası niteliğinde olmadığından, davanın davalı idareye karşı hizmet kusuruna dayalı olarak açıldığı ve zararın idarenin görevlerinden bir işin yapımı sırasında doğduğu iddiası karşısında tam yargı davasının konusunu oluşturduğu gözetildiğinde idari yargı yerinin görevli olduğu anlaşılmıştır. (Yargıtay 10.Hukuk Dairesi 2014/15791 Esas 2015/406 Karar sayılı ilamı) Yargı yolu, 6100 Sayılı HMK'nun 114/1-b ve 115. maddelerinde düzenlenen ve yargılamanın her aşamasında re'sen gözetilecek olan dava şartıdır. Şu durumda, davacının davasının 6100 Sayılı HMK'nın 114/1 b. maddesine göre dava şartı olan yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden reddine dair karar vermek gerekmiştir.

HÜKÜM:

1- Davacının davasının 6100 Sayılı HMK'nın 114/1 b. ve 115/2. maddeleri gereğince dava şartı olan yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden reddine,..."

5. Davacı vekili, bunun üzerine aynı hukuki gerekçelerle davalı Kurumun 17/08/2021 tarih ve 29555535 sayılı işlemi ile meydana gelen haksız fiilin yürütmesinin durdurulması ve sona erdirilmesi ile 50.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminatın davalıdan tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

6. İzmir 5. İdare Mahkemesi 11/08/2023 tarih ve E.2023/377, K.2023/313 sayılı kararı ile, davacı tarafından, davalı kurumun 17.08.2021 tarih ve E-56954979-200-29555535 sayılı işleminden kaynaklı haksız fiilin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmış ise de, idare mahkemelerinde idari işlemlerin dava konusu edilebileceği, haksız fiillerin dava konusu edilemeyeceği gerekçesiyle, 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesi hükmüne uygun bulunmayan dava dilekçesinin, aynı Kanun'un 15. maddesinin 1/d bendi uyarınca, bu kararın bildirim tarihinden itibaren otuz gün içinde belirtilen noksanlıklar tamamlanıp yeniden dava açmakta serbest olmak üzere reddine, karar vermiştir.

7. Davacı vekili, bu kez davalı Kurumun 17/08/2021 tarih ve 29555535 sayılı işleminin iptali ve 50.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminatın davalıdan tahsili istemiyle yeniden dava açmıştır.

8 . **İzmir 5. İdare Mahkemesi 12/10/2023 tarih ve E.2023/1504 sayılı kararı** ile, *"5510 sayılı Kanun'dan kaynaklı uyuşmazlığın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği"* gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına, dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Dava dosyasının incelenmesinden, davalı kurum bünyesinde 01/05/1995 tarihinde tescil kaydı bulunan ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalat Kanunu kapsamında sigortalı (Tarım Bağ-Kurlu) olan davacının 08/07/2021 tarihli dilekçesiyle yaşlılık aylığı bağlanmasını talep ettiği, talebinin "...Bağ-Kur dosyasının İzmir 2. İş Mahkemesinin 22/07/2019 tarih ve 2016/76 E, 2019/403 K. sayılı kararına göre yeniden giincellendiği; 2021 Ağustos dönemi itibariyle 275.675.00-TL ihya borcu ve 11.261.61-TL prim borcu bulunduğu, ancak 7326 sayılı yapılandırmaya başvuru yapması halinde 54.981,86-TL ihya borcu ve 4.001,26-TL prim borcu çıkacağı, çıkarılacak bu ihya borcunu ve 2021 Nisan ayından sonra çıkan prim borçlarını ödeyerek tahsis talebinde bulunması halinde tahsis talep tarihini takip eden aybaşı itibariyle yaşlılık aylığı bağlanacağından"
bahisle reddi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Bu durumda, somut olayda davacının tarım Bağ-Kur çalışanı olduğu anlaşıldığından, yaşlılık aylığı bağlanması istemiyle yaptığı başvurusunun reddine ilişkin işlemden kaynaklanan uyuşmazlığın, 5510 sayılı Yasa hükümlerine göre çözümlenmesinde adli yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Bununla birlikte, aynı uyuşmazlığa ilişkin olarak, İzmir 9. İş Mahkemesinin 13/07/2023 tarih ve 2023/377 E, 2023/313 K. sayılı kararıyla görevsizlik kararı verildiği, kararın istinaf edilmeyerek 22/08/2023 tarihinde kesinleştiği anlaşılmakta olup, görevsizlik kararı vermiş olan adli yargı merciinin görevli olduğu kanaatine varıldığından, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19'uncu maddesi hükmü gereğince, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası da temin edilerek, gerekçeli başvuru kararı ile birlikte dava dosyaları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmek suretiyle, görevli merciin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulması ve davanın esasının incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine kadar ertelenmesi gerekmektedir..."

III. İLGİLİ HUKUK

9. 2926 sayılı ve 1479 sayılı Kanun hükümleri 01/10/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 106. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. 5510 sayılı Kanun'un *"Yürürlükten kaldırılan hükümler"* başlıklı 106. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"2) 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 83, 84, geçici 10 uncu ve ek geçici 6 ncı maddeleri hariç diğer maddeleri,

...

4) 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar

Kanunu,

...

yürürlükten kaldırılmıştır..."

10. 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun *"Kapsam"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

(Değişik:24/7/2003-4956/48 md.)

Kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın 3 üncü maddenin (b) bendinde tanımlanan tarımsal faaliyetlerde bulunanlar, bu Kanuna göre sigortalı sayılırlar.

Yukarıdaki fıkra hükmüne göre sigortalılığın tespit, tescil ve takibine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde müştereken çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

İlk tescil tarihinde ellisekiz yaşını dolduran kadınlarla, altmış yaşını dolduran erkekler istekleri halinde kapsama alınırlar."

11. 2926 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 3. maddesinin b bendi şöyledir:

" b) Tarımsal Faaliyette Bulunanlar: Kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde, kamuya mahsus mahallerde ekim dikim, bakım, üretim, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veya doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünlerinin üretimini, avlanmasını, avcılar ve yetiştiriciler tarafından muhafazasını, taşınmasını sağlayanları veya bu ürünlerden sair bir şekilde faydalanmak suretiyle kendi adına ve hesabına faaliyette bulunanları,

...

İfade eder."

12. 2926 sayılı Kanun'un *"17/10/1983 Tarih ve 2926 Sayılı Kanuna İşlenemeyen Hükümler"* başlığı altındaki *"24/07/2003 tarihli ve 4956 sayılı Kanunun hükümleri"* alt başlığında yer alangeçici 3.maddesi şöyledir:

"2926 sayılı Kanunun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri sonucunda oluşan yeni statü nedeniyle, 2926 sayılı Kanuna tâbi sigortalılar hakkında, 1479 sayılı Kanunun 30, 36, 42, 49, 50, 51, 52 nci maddelerinin, 53 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile üçüncü ve beşinci fıkraları hariç diğer fıkralarının, ek 15 inci maddesinin (a) bendinin, geçici 11 ve 21 inci maddelerinin uygulanmasına 1.1.2005 tarihinde başlanır ve bu tarihe kadar eski hükümlerin uygulanmasına devam edilir."

13. 1479 sayılı Esnaf Ve Sanatkarlar Ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun *"Primlerin ödenmesi"* başlıklı 53. maddesinin 1. fıkrasışöyledir:

"(2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Kanunun hükmüdür.)

(Değişik birinci fıkra: 24/7/2003-4956/27 md.) Sigortalılar, aylık prim borcunu ilgili ayın sonuna kadar ödemek zorundadırlar. Kurumun, 17.10.1983 tarihli ve 2926 sayılı Kanuna göre tahakkuk eden prim alacakları aylık olarak veya Kurumca tespit edilecek dönemlerde ödenir. Ayrıca, Bakanlar Kurulu kararı ile ürün bedellerinden tevkif suretiyle de tahsil edilebilir."

14. 1479 sayılı Kanun'un *"Uyuşmazlıkların çözüm yeri"* başlıklı 70. maddesi şöyledir:

"(2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Kanunun hükmüdür.)

Bu Kanunun uygulanmasından doğan uzlaşmazlıklar, yetkili iş mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli mahkemelerde görülür.

(Değişik ikinci fıkra: 24/7/2003-4956/31 md.) Bu Kanuna dayanılarak Kurumca açılacak tazminat ve rücu davaları on yıllık, prim alacakları davaları beş yıllık zamanaşımına tâbidir.

(Ek: 14/4/1982 - 2654/10 md.) Şu kadar ki, zamanaşımı nedeniyle primi ödenmeyen süreler, sigortalılık süresinden sayılmaz ve bu süreler için herhangi bir sigorta yardımı yapılmaz."

15. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun *"Uyuşmazlıkların çözüm yeri"* başlıklı 101. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

16. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 03/06/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği, her ne kadar; adli yargı yerinde *"Davalı Kurum işleminin iptali ve tazminat"* istemleriyle açılan davada, *"tazminat"* istemi yönünden tefrik kararı verilerek bu istem yönünden görevsizlik kararı verilmişse de,idari yargı yerinde açılan davada hem *"Davalı Kurum işleminin iptali"* hem de *"tazminat"* talep edildiğinden, uyuşmazlığın her iki yargı yerince *"tazminat"* talebi yönünden oluştuğu ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

17. Raportör-Hâkim Gülay DOĞAN'ın davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ve Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının, görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

18. Dava, 01/05/1995 tarihinden itibaren 7285184730 Bağ-Numarası ile 2926 sayılı Kanun kapsamında Tarım Bağ-Kur sigortalısı olarak tescil edilen davacının, emeklilik koşulları oluştuğu halde kurum tarafından emeklilik işlemlerinin yapılmaması üzerine açılan dava sonucu; İzmir 2. İş Mahkemesinin 22/07/2019 tarih ve E.2016/76, K.2019/403 sayılı kesinleşen kararı ile, davacının yaşlılık aylığına hak kazandığı tarih belirlendiği halde davalı kurumca 17/08/2021 tarih ve 29555535 sayılı işlem ile; *'' ...mahkeme kararında belirtildiği gibi M.U 'nun bugüne kadar verilmiş tahsis talebi olmadığından 01/09/2023 tarihinden yaşlılık aylığı bağlanamamaktadır. İlgili kişinin bağkur dosyası mahkeme kararına göre yeniden güncellenmiş olup; 2021 Ağustos dönemi itibariyle 275.675,00 TL ihya borcu ve 11.261,61 TL prim borcu bulunmaktadır. Ancak 7326 sayılı yapılandırmaya başvuru yapılması halinde ilgili kişiye 54.981,86 TL ihya borcu ve 4.001,26 TL prim borcu çıkacaktır. Çıkarılacak bu ihya borcunu ve 2021 Nisan ayından sonra çıkan prim borçlarını ödeyerek tahsis talebinde bulunması halinde ilgili kişiye tahsis talep tarihini takip eden aybaşı itibariyle yaşlılık aylığı bağlanacaktır..."* şeklinde belirtilen gerekçelerle yapılan başvuruya olumsuz yanıt verildiği ve bu durumun mahkeme kararına aykırılık teşkil ettiği ileri sürülerek, davalı kurumun 5510 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal güvenlik uygulamalarından kaynaklı hatalı işlemlerine ilişkin davacının maddi ve manevi zararının tahsili talebiyle açılmıştır.

19. Mevzuat hükümleri ve somut olay birlikte irdelendiğinde; maddi ve manevi tazminat talebinin davacının sigortalılık başlangıcı döneminde yürürlükte bulunan mülga 2926 sayılı Kanun ve mer'i 5510 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal güvenlik uygulamalarından, dolayısıyla Kanun uygulanmasından kaynaklandığı, idarenin hatalı olduğu belirtilen işlemlerinin adli yargı yerince yargısal denetiminin yapıldığı, gerek göreve ilişkin 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesindeki açık düzenleme, gerekse tazminat sorumluluğuna ilişkin uygulamaların yargısal denetiminin adli yargı yerinde yapılmış olması karşısında idari dava türlerinden sayılmayan ve hatalı kurum işlemlerinden kaynaklı açılacak sorumluluk davalarının görüm ve çözümünde de adli yargının görevli bulunduğu sonucuna varılmıştır.

20. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, İzmir 5. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile, İzmir 9. İş Mahkemesinin 13/07/2023 tarihve E.2032/377, K.2023/313 sayılıgörevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İzmir 5. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile İzmir 9. İş Mahkemesinin 13/07/2023 tarih ve E.2023/377, K.2023/313 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

03/06/2024 tarihinde OY BİRLİĞİYLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Kenan	Nilgün	Doğan	Eyüp
YAŞAR	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal